

STRAFF OG TAP AV RETT ETTER DYREVERN-LOVEN OG DYREVELFERDSLOVEN

Grime som har vokst inn i huden på dyret. Foto: Mattilsynet.

En analyse av rettspraksis etter økning av strafferammene. Har økningen medført strengere straffer?

01 INNLEDNING

- s. 03 **Bakgrunn**
- s. 03 **Domsutvalg**
- s. 03 **Sammenligningsgrunnlag**

02 ANALYSE AV RETTSPRAKSIS

- s. 04 **Straff**
- s. 04 **Rettighetstap**
- s. 04 **Vanskjøtsel**
- s. 04 **Forsøk**

03 SAMMENLIGNING AV STRAFFEUTMÅLING FØR OG ETTER LOVENDRINGEN

- s. 05 **Antall straffereaksjoner og rettighetstap**
- s. 06 **Gjennomsnittlig fengselsstraff**
- s. 06 **Bruk av maksimal straff**
- s. 07 **Gjennomsnittlig bøtestørrelse**
- s. 07 **Noen konkrete eksempler**
- s. 08 **Konklusjon**

04 SAMMENDRAG AV DOMMER ETTER LOVENDRINGEN

- s. 09 **Dommer fra tingrettene**
- s. 13 **Dommer fra lagmannsrettene**
- s. 17 **Dommer fra Høyesterett**

05 OM DYREVERNALLIANSEN

- s. 18 **Formalia**

01 Innledning

I 2001 ble den maksimale strafferammen for brudd på daværende dyrevernavlov økt fra seks måneder (ett år ved gjentatte lovbrudd), til tre år. Stortinget ga med dette et klart signal om at straffenivået for dyremishandling burde økes.

Spørsmålet for denne rapporten er om den økte strafferammen har medført strengere straffer i praksis.

Utgangspunktet for undersøkelsen er en dom fra Lofoten tingrett. En bonde hadde kjøpt 150 griser, som han deretter lot sulte langsomt i hjel. Han ble idømt 100 dagers ubetinget fengsel. Dyrevernavalliansen ble konfrontert med sterke reaksjoner fra publikum, som fant dommen støtende.

I forbindelse med dommen bekreftet Ingunn Fossgard hos Riksadvokaten overfor NRK at Riksadvokaten de senere år ikke har gitt noen direktiver for dyrevernavlovgivningen i sine årlige mål- og prioriteringsskriv for politiet. Hun påpekte at de heller ikke hadde mottatt noen rapporter fra dyrevernavorganisasjoner om at straffenivået er for lavt. (NRK Nordland 22. august 2012 <http://bit.ly/18dcqb1>).

Dyrevernavalliansen har ønsket å svare på denne utfordringen.

Vi håper at rapporten kan bidra til at Riksadvokaten inntar dyrevernav i neste mål- og prioriteringsskriv.

Materialet som er samlet inn, viser at det er vanskelig å se noen klar og entydig økning av straffenivået.

Bøtenivået har gått noe opp. Lengden på ubetinget fengselsstraff har statistisk sett økt, men straffenivået er fortsatt gjennomgående svært lavt sammenlignet med strafferammen. Lengden på betinget fengselsstraff har gått ned. Lengden på idømt tap av rett til å ha med dyr å gjøre har økt svakt.

Juridisk rådgiver i Dyrevernavalliansen, Live Kleveland, har ledet arbeidet med prosjektet.

Materialet har blitt samlet, systematisert og rapporten er skrevet av stud. jur. Odd Harald Eidsmo.

Styremedlem i Dyrevernavalliansen, jurist Adeleid Haugen, har lest gjennom og kvalitetssikret arbeidet.

Dyrevernavalliansen, 08. oktober 2013

Lot 150 griser sulte ihjel, fikk tre måneders fengsel

Faksimilie (NRK Nordland 22. august 2012)

Bakgrunn

Dyrevernavlovens (dvl.) øvre strafferamme var tidligere bøter eller fengsel i opptil seks måneder.

Ved gjentatte brudd var strafferammen bøter eller fengsel i inntil ett år. Strafferammen ble av mange ansett som utilstrekkelig. Selv om lovbruddene ofte kunne dreie seg om mindre forseelser skulle strafferammen også romme grove mishandlings- og vanskjøtselsaker. I denne sammenheng harmonerte den alminnelige rettsoppfatning dårlig med den lave strafferammen.

I tillegg viste rettspraksis at domstolene i liten grad la seg opp mot den øvre strafferammen, selv for de groveste brudd på loven. På denne bakgrunn foreslo Landbruks- og matdepartementet i Ot. prp. nr. 68 (1999–2000) å øke den generelle strafferammen, samt skjerpe strafferammen ytterligere ved grove brudd på loven. Formålet med lovendringen var altså strengere straffer for brudd på dyrevernavlovgivningen. Lovendringen ble iverksatt 1. mars 2001. Strafferammen ble hevet til opptil tre års fengsel.

Eksempel på dyremishandling. Foto: Lars Erik Skrefsrud.

Dyrevelferdsloven (dvfl.) erstattet senere dyrevernavloven fra 1. januar 2010. Med unntak av et strengere skyldkrav i dyrevelferdsloven er straffebestemmelsen i dvfl. §37 i all hovedsak en videreføring av tilsvarende bestemmelse i dvl. §31. Strafferammene er beholdt uendret.

Domsutvalg

I kapittel 2 gjennomgås rettspraksis fra tiden etter iverksettelsen av den økte strafferammen (1. mars 2001) og frem til 17.12.2012. Utvalget er foretatt på bakgrunn av hvilke saker som ute-lukkende eller i avgjørende grad gjelder brudd

på dyrevernavloven eller dyrevelferdsloven. Saker hvor slike brudd bare har vært skjerpende for straffeutmålingen er ikke tatt med. Inkludert er likevel slike saker der det er idømt rettighetstap. Dommene er hentet fra Lovdata.

Sammenligningsgrunnlag

I kapittel 3 sammenlignes rettspraksis fra tiden før og etter lovendringen. Sammenligningsgrunnlaget for tiden før lovendringen er rapport 2/99 fra Dyrebeskyttelsen Norge (heretter omtalt som rapport 2/99).

Både utvalget før og etter lovendringen består av publiserte dommer. I første og andre instans (henholdsvis tingrett og lagmannsrett) er det opp til retten selv om den avsatte dommen skal publiseres. Det finnes derfor ingen god oversikt over avsatte dommer fra disse instansene.

Utvalgene er følgelig ikke uttømmende og det er ikke gitt at de publiserte dommene gir et

korrekt bilde av den faktiske situasjonen. Tatt i betraktning at sakene fra Høyesterett, som publiserer alle sine dommer, ikke i vesentlig grad avviker fra sakene i lavere instanser, kan man likevel anta at de publiserte dommene gir et godt bilde av situasjonen. Heller ikke blant underinstansenes dommer er det vesentlige forskjeller i straffeutmåling. Utvalgene anses således å være indikative.

Sammenligningen med tiden før lovendringen er gjort på bakgrunn av sammendragene slik de fremgår i rapport 2/99. De enkelte dommer som ligger til grunn for rapporten er ikke analysert nærmere.

02 Analyse av rettspraksis

Undersøkelsen omfatter idømte sanksjoner etter dyrevernloven og dyrevelferdsloven i tilsammen 48 dommer. Av disse er 21 fra tingrettene, 24 fra lagmannsrettene og tre fra Høyesterett.

Straff

Av 48 dommer endte seks saker med ubetinget fengselsstraff.

I én av dommene var det idømt både betinget og ubetinget fengselsstraff. Ingen av sakene ble anket. Fengselsstraffene var på 20, 30, 60 eller 100 dager.

To av sakene omhandlet også andre forhold. I den ene saken ble bruddene på dyrevelferdsloven oppgitt å veie tyngst i straffeutmålingen. I den andre saken ble det uttalt at overtredelsen av dyrevelferdsloven i seg selv kvalifiserte til fengselsstraff.

24 av sakene endte med betinget fengsel. Straf-

fene ble satt til mellom 15 dager og 6 måneder. Av disse ble fire anket videre til Høyesterett. To av disse ble nektet fremmet, og to ble behandlet av Høyesterett.

I 13 av sakene ble det idømt bøter i tillegg til den betingede fengselsstraffen. Bøtenes størrelse var mellom kr 3.000 og kr 20.000.

I 19 av sakene ble det idømt rettighetstap i tillegg til fengselsstraffen.

Ti saker endte med kun bøtelegging. Bøtenes størrelse var mellom kr 1.500 og kr 3.000. I tillegg ble det i én sak gitt foretaksstraff på kr 300.000.

Rettighetstap

Av det samlede utvalget ble det idømt rettighetstap i 32 saker.

Av disse var syv rettighetstap tidsubegrenset. Med dette menes rettighetstap "for all fremtid", jf. tidl. dvl. §32 første ledd første punktum eller rettighetstap "inntil videre" jf. dvl. §33.

I de øvrige sakene spente det idømte rettighetstapet fra 2 år til 15 år.

Av de 32 sakene omhandlet seks av sakene dyr generelt, ni gjaldt husdyr eller produksjonsdyr generelt, mens to gjaldt husdyr med unntak av henholdsvis katt og hund. De øvrige sakene gjaldt visse spesifiserte dyreslag.

I én sak ble tiltalte idømt forbud mot alle aktiviteter omfattet av dyrevelferdsloven, begrenset til en periode på 15 år.

Vanskjøtsel

35 av dommene gjelder vanskjøtsel, dvs. handlingsunnlåtelse (passivitet). Et flertall av sakene gjelder vanskjøtsel i landbruket (22 saker gjaldt produksjonsdyr). Elleve av sakene gjelder familiedyr (hund, katt mv.). Av disse gjelder én hestehold og en annen både produksjonsdyr og familiedyr (hund).

I 17 av sakene var det tale om aktiv overtredelse av dyrevernloven eller dyrevelferdsloven. Av disse dreide fire saker seg om aktiv mishandling eller ulovlig avliving av familiedyr.

Forsøk

Ingen av sakene omhandlet forsøk på brudd på dyrevernloven.

03 Sammenligning av straffeutmåling før og etter lovendringen

Formålet med denne rapporten er å kartlegge endringer i straffeutmålingen etter økningen i dyrevernavlovens strafferamme i 2001. Kartleggingen gjøres gjennom en sammenligning av rettspraksis før og etter lovendringen.

I det følgende er også idømt rettighetstap inkludert. Rettighetstap er ikke straff i juridisk forstand, men kan fastsettes i forbindelse med straffesak, se dyrevelferdsloven § 33 andre ledd. Tilsvarende gjaldt etter gammel dyrevernavlov, se dagjeldende lov § 32. Etter ny dyrevelferdslov kan rettighetstap i tillegg fastsettes administrativt av Mattilsynet.

Antall straffereaksjoner og rettighetstap

Det totale antall dommer som er gjennomgått er 23¹ dommer før lovendringen og 48 dommer etter lovendringen. Av fig. 1 fremgår antallet straffereaksjoner og tap av rett som er idømt i de to respektive domsutvalgene.

Det er en svak, men ikke markant, prosentvis økning av antall saker som ender med straffereaksjoner etter lovendringen. Antall saker hvor det idømmes rettighetstap er svakt økende.

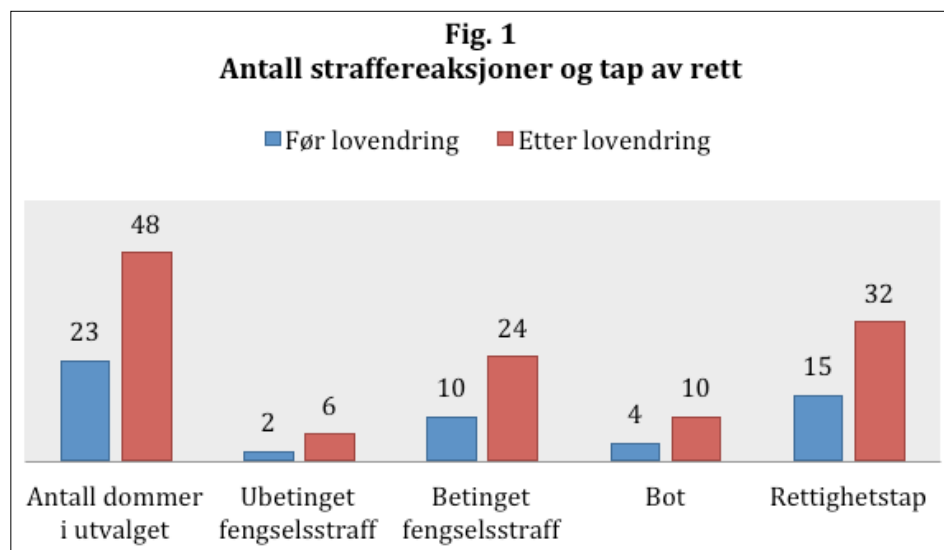

Fig. 1 viser **antall** av det totale domsutvalget som ender med de respektive straffereaksjonene eller tap av rett.

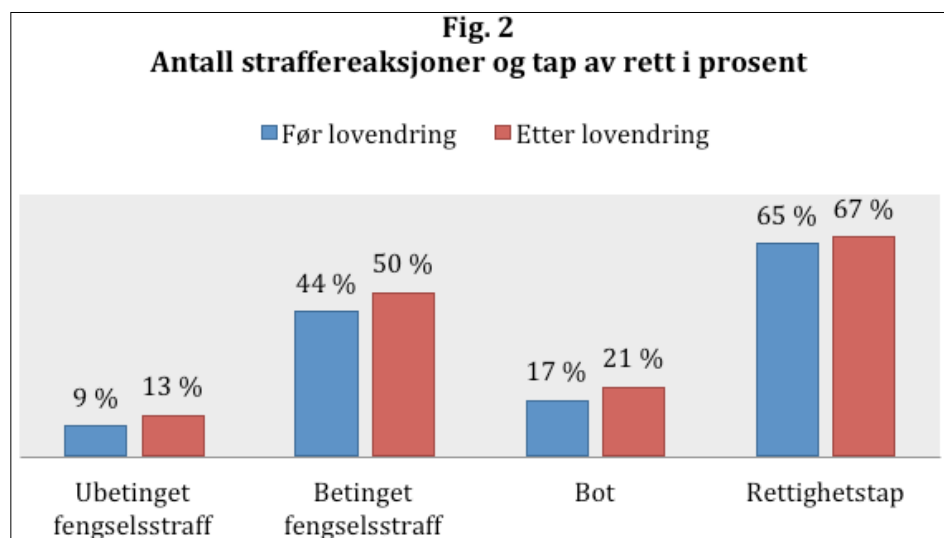

Fig. 2 viser hvor mange **prosent** av det totale domsutvalget som ender med de respektive straffereaksjonene eller tap av rett.

1. Rettspraksis før lovendringen fremgår av "Tap av rett og straff etter dyrevernavloven", rapport 2/99 fra Dyrebeskyttelsen Norge.

Gjennomgang av fengselsstraff

Fig. 3 fremstiller gjennomsnittlig lengde på ubetinget og betinget fengselsstraff før og etter lovendringen. I tilfeller der det er idømt måneder og ikke dager er hver måned omregnet til 30 dager.

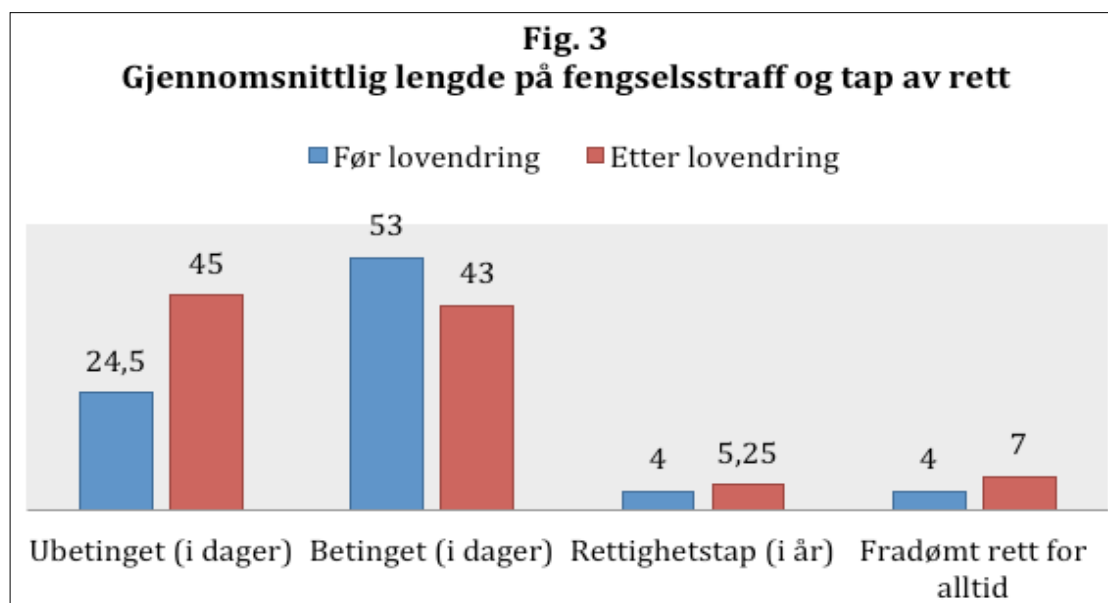
Videre fremstilles gjennomsnittlig lengde på tap av rett. Alle grader av rettighetstap er inkludert, unntatt tap av rett for alltid, som ikke lar seg kvantifisere. Disse resultatene må dermed sammenholdes med antallet tilfeller der tapet av rett var tidsubegrenset, slik det fremgår av fjerde kolonnepar under.

I to dommer, en før og en etter lovendringen, ble det også idømt betinget straff, her er den

ubetingede delen tatt med i utregningen. Som påpekt i kap. 1 understrekes det at domsutvalgene både før og etter lovendringen er begrenset i omfang og at resultatene som følger kun er indikative.

For ubetingede fengselsstraffer øker gjennomsnittsstraffen med drøye 20 dager. For betingede fengselsstraffer går gjennomsnittsstraffen derimot ned med ti dager.

Idømt rettighetsstraff øker både i antall fradømte år og i antall saker hvor rettighetstapet er tidsubegrenset. Økningen i antall år er beskjeden.

Bruk av maksimal straff

I domsutvalget før lovendringen var lengste ubetingede fengselsstraff på 21 dager. Lengste betingede fengselsstraff var 90 dager. Lovens maksimale straff, ett års fengselsstraff, var altså ikke benyttet i noen tilfeller – heller ikke nært opp til den maksimale straffen.

Til sammenligning er de lengste fengselsstraffene etter lovendringen henholdsvis 100 dager (ubetinget) og 6 måneder (betinget). Heller ikke

her er lovens maksimale straff, tre års fengselsstraff, benyttet.

For ubetingede fengselsstraffer er man relativt sett nærmere bruk av maksimal straff etter lovendringen, mens det motsatte er tilfelle for betingede fengselsstraffer.

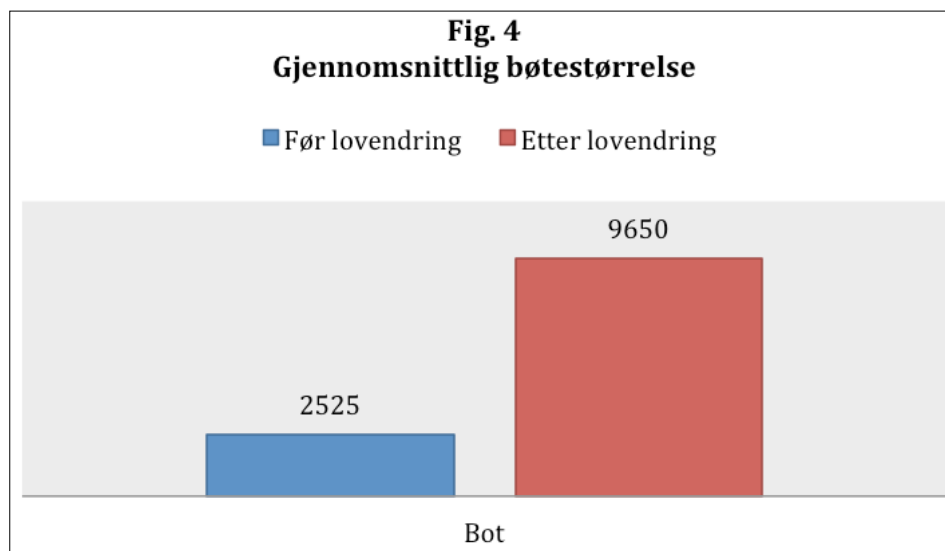
Gjennomsnittlig bøtestørrelse

Av fig. 4 fremgår gjennomsnittlig bøtestørrelse av dommene der kun bøter ble idømt. Bøtene er idømt privatpersoner.

Én av sakene fra etter lovendringen, der det ble idømt foretaksstraff, er dermed ikke tatt med i sammenligningen.

Som det fremgår av figuren er gjennomsnittlig bøtestørrelse markant større etter lovendringen.

Det skal tilføyes at utvalget dommer hvor det kun er idømt bøtestraff er lite. Sammenholdt med bøtenivået i sakene der det i tillegg er idømt betinget fengsel, synes det likevel som om denne økningen er reell.

Noen konkrete eksempler

Av enkelte dommer fremgår det direkte at det er tatt hensyn til formålet om å øke straffenivået. Særlig tydelig er dette i TLFOT-2012-99268 som omhandlet grov vanskjøtsel av 150 griser, hvorav kun 12 ble funnet i live da forholdet ble oppdaget. Tiltalte ble dømt til 100 dagers ubetinget fengsel og ble fradømt alle aktiviteter etter dyrevelferdsloven i 15 år.

Dommen skiller seg ut fra utvalget før lovendringen ved at straffereaksjonen og rettighetstapet er markant strengere. Selv om saken i seg selv er grov er den på ingen måte unik; både i utvalget før og etter lovendringen er det lignende grove overtredelser av dyrevernløvgivningen hvor et stort antall dyr dør som følge av

vanskjøtsel. I denne saken var vedkommende i tillegg ustraffet for tidligere lignende forhold. I andre sammenlignbare saker, hvor det reageres mildere, er det gjerne snakk om gjentatte overtredelser.

I andre tilfeller er straffen gjort mildere, til tross for anvisningen på å heve straffenivået. I LE-2007-143740 ble en dom på 30 dagers ubetinget fengsel fra tingretten gjort betinget. Dommen gjaldt vanskjøtsel av søyer, lam og kalv. Flere av dyrene måtte avlives.

Konklusjon

Det er vanskelig å se noen vesentlig klar og entydig økning av straffenivået.

Selv om man i fig. 2 ser en økning i lengden på idømt ubetinget og betinget fengselsstraff, er økningen beskjeden.

Tydeligst er kanskje bøtenivået som synes å gå mer markant opp.

Sett i sammenheng med de klare uttalelsene i forarbeidene, om at formålet var skjerpet straff, kan denne svake skjerpingen neppe sies å være tilfredsstillende.

Underernært hund funnet innestengt. Foto: Dyrevernalliansen.

“ Det er vanskelig å se noen vesentlig klar og entydig økning av straffenivået.”

04 Sammendrag av dommer etter lov- endringen

Utvalget av dommer etter lovendringen er gjengitt i sammendragsform under.

Sammendragene omfatter 21 saker fra tingrettene, 24 fra lagmannsrettene og 3 fra Høyesterett.

Dommer fra tingrettene

1. Hedmarken tingrett, 23. januar 2012 (THEDM-2012-8748)

A ble dømt for overtredelse av dvfl. §37 første ledd jf. §24 første ledd bokstav a-d for vanskjøtsel av sau. Fler-tallet av sauene hans var magre, dårlig muskelsatte og små av vekst. Åtte døde sau/lam var ikke fjernet fra fjøset der levende sauer oppholdt seg.

Dom: A ble dømt til betinget fengsel i 30 dager og bot på kr 10.000 for vanskjøtsel av sau og mistet retten til å eie, ha, bruke, handle med, slakte og stelle husdyr i fem år.

2. Nord-Østerdal tingrett, 20. januar 2012 (TNOST-2011-204321)

A ble dømt for overtredelse av dvfl. §37 første ledd jf. §24 for vanskjøtsel av lama og sau. Mangel på vann, tilstrekkelig næringsrikt fôr, renhold, tilsyn mv. førte til at en lama døde av underernæring, samt kraftig avmagring hos flere sauer. A hadde tidligere blitt dømt for lignende forhold.

Dom: A ble dømt til betinget fengsel i 30 dager og mistet retten til å holde, eie, stelle, kjøpe eller selge lama, sau, geit, ku og gris i fem år.

3. Nord-Østerdal tingrett, 6. juli 2010 (TNOST-2010-57617)

A ble dømt for overtredelse av dvl. §31 jf. §2 for grovt uaktsom dyremishandling, samt for brudd på villtloven etter å ulovlig ha drept en bjørn. Overtredelsen av dyrevernavloven gjaldt forfølgelse av en ulveflokk med bil. Dommen ble anket, men nektet fremmet av lagmannsretten. Ankenektelsen ble anket til Høyesterett (se HR-2010-1733-U), men Høyesterett kunne ikke se at det forelå mangler ved lagmannsrettens begrunnelse vedrørende villt. §21 eller dvl. §31 jf. §2, eller vedrørende rettighetstapet.

Dom: A ble dømt til betinget fengsel i 36 dager, fikk kr 7.000 i bot og mistet retten til å drive jakt og fangst i to år.

4. Sør-Østerdal tingrett, 12. februar 2010 (TSOST-2009-156253)

A ble dømt for overtredelse av blant annet dvl. §2 og §5a. Tiltalte hadde vanskjøttet hunder og kastet en hundevalp som var åtte dager gammel i veggen slik at den døde. Tre hunder måtte avlives på stedet av dyrevernemnda, mens 22 ble transportert til kennel.

Dom: A ble dømt til betinget fengsel i 60 dager og mistet retten til å eie, ha, bruke, handle med eller stelle hund for alltid. Sett hen til fengselsstraffens lengde og rettighetstapets omfang fant retten det ikke nødvendig å idømme bot.

5. Sunnhordaland tingrett, 7. desember 2009 (TSUHO-2009-151290)

A ble dømt for overtredelse av dvl. §5a første ledd nr. 1 og §5a første ledd nr. 4, begge jf. §31. Tiltalte hadde hatt hester på fôr som ikke fikk forsvarlig tilsyn og stell, herunder fôring og veterinærtilsyn ved sykdom. De tre overtredelsene medførte avmagring, skader og sykdom, og én av hestene måtte avlives. A hadde ikke rettet seg etter Mattilsynets pålegg om forbedringer.

Dom: A ble dømt til betinget fengsel i 15 dager, fikk kr 4.000 i bot og mistet retten til å eie og ha hest i to år. Lang saksbehandlingstid og aleneomsorg for to barn talte i formildende retning.

6. Gjøvik tingrett, 23. april 2009 (TGJOV-2009-32786)

A ble dømt for overtredelse av dvl. §5a første ledd nr. 1 og 2 jf. §31. Forholdet omfattet også naskeri og parring av såkalte kamphunder. Tiltalte hadde ikke sørget for at husdyrene hennes hadde hatt tilstrekkelig mat og vann mens hun var bortreist i flere dager. Hun var tidligere straffedømt for naskeri, noe som talte skjerpene på dommen jf. strl. §61.

Dom: A ble dømt til betinget fengsel i 45 dager.

7. Sør-Østerdal tingrett, 4. april 2006 (TSOST-2006-28603)

A ble dømt for overtredelse av dyrevernavloven § 31, jf. § 2, jf. § 30, jf. forskrift om hold av storfe § 17, dyrevernavloven § 31, jf. § 2 jf. § 30, jf. forskrift om hold av storfe § 18, dyrevernavloven § 31, jf. § 2, jf. § 29. Han hadde unnlatt å gi tilstrekkelig tilsyn til en ku på utmarksbeite, samt en høydreiktig kvige. Kvigen ble funnet død etter å ha viklet seg inn i piggråd, med kalvens hode og forbein synlig i kjønnsåpningen. A ble også dømt for å ha sluppet sine dyr inn på et område hvor de lett kunne komme sammen med dyr som andre eide. Overtredelsene av dyrevernavloven var det dominerende element ved straffeutmålingen.

Dom: A ble dømt til betinget fengsel i 21 dager og kr 10. 000 i bot.

8. Jæren tingrett, 25. mai 2012 (TJARE-2012-61115)

A dømt for å ha mishandlet sin samboer i lang tid. Han hadde blant annet truet henne til å suge en hunds penis. Brudd på dvfl. §37 første ledd jf. §14 første ledd bokstav c og dvfl. §37 første ledd jf. §24.

Dom: A ble dømt til fengsel mv. hvor bruddene på dyrevelferdsloven kun virket skjerpene. A mistet også retten til å eie, inneha, ha tilsyn med eller på annet vis å ha befatning med hunder i seks år.

9. Lofoten tingrett, 21. august 2012 (TLFOT-2012-99268)

A ble dømt for grov overtredelse av dvfl. §37 annet ledd, jf. §24 første ledd bokstav a og b. Av 150 griser i besetningen var 136 døde, mens de siste 14 måtte avlives av Mattilsynet. Ved inspeksjon var de grisene som fremdeles levde sterkt medtatt, blant annet med avbitte haler og ører, sår og byller.

Dom: A ble dømt til ubetinget fengsel i 100 dager og forbud mot aktiviteter etter dyrevelferdsloven i femten år.

10. Oslo tingrett, 28. november 2002 (TOSLO-2002-5443)

A ble dømt for vanstell av sine hunder. En polarhund-tispe måtte avlives som følge av utmagring. Brudd på dvl. §31 jf. §2.

Dom: A fikk domsuttsettelse med prøvetid på to år og mistet retten til å eie og/eller ha hund i sin varetekt i fem år.

11. Kristiansand tingrett, 23. november 2006 (TKISA-2005-179636)

Privat straffesak. A hadde tatt livet av en katt som kom inn på eiendommen hans ved å kaste flere steiner på katten slik at den døde. Kattens eier hadde bevitnet hendelsen og hadde tryglet og bedt saksøkte om å stoppe. Brudd på dvl. §31 jf. §9, strl. §291 og strl. §390a.

Dom: A ble dømt til å betale kr 4.000 i bot.

12. Kristiansand tingrett, 9. februar 2007 (TKISA-2007-7289)

A dømt for overtredelse av dvl. §31 første straffalternativ, §9 jf. §31 første ledd nr. 3, jf. forskrift om avlaving av hund og katt §3 jf. §2. Han hadde avlivet tre kattunger ved å slå dem i hodet med en planke. I formildende retning ble det lagt vekt på at tiltalte ga en uforbeholden tilståelse og at kattungene var nær ved alderen der anvendte avlivingsmetode ville vært lovlig, jf. forskriften §3.

Dom: A ble dømt til kr 2.000 i bot.

13. Fjordane tingrett, 22. mai 2007 (TFJOR-2007-35019)

A ble dømt for overtrødelse av dvl. §31 jf. §5a første ledd nr. 1, nr. 2 og nr. 4. Mangelfull føring og øvrig vanskjøtsel førte til at 21 sauer døde. I formildende retning ble det lagt til grunn at det ikke tidligere var merknader til tiltalte dyrehold. I skjerpene retning ble det trukket frem at tiltalte ikke grep inn, selv etter at de første sauene døde.

Dom: A ble dømt til ubetinget fengsel i 30 dager og mistet retten til å eie, ha, bruke, handle med eller stelle husdyr, unntatt katt, i tre år.

14. Stavanger tingrett, 14. desember 2009 (TSTAV-2009-127235)

A hadde satt ut sperrenett rundt sine oppdrettsanlegg for blåskjell i Rogaland. Hensikten var å forhindre ærfugl i å beite på skjellene. Flere ærfugl satte seg fast i sperrenettet og druknet. Brudd på dvl. §31 jf. §2 og villloven.

Dom: A ble dømt til kr 35.000 i bot.

15. Oslo tingrett, 22. desember 2009 (TOSLO-2009-120584)

A sparket en hund til døde i en park i Oslo. Brudd på dvl. §31 annet straffalternativ jf. §2 og strl. §291 første ledd jf. annet ledd.

Dom: A ble dømt til ubetinget fengsel i 30 dager.

16. Sør-Østerdal tingrett, 11. oktober 2010 (TSOST-2010-134276)

En hesteholder hadde, til tross for anbefalinger fra Mattilsynet, unnlatt å sko hesten, samtidig som hovene ble skarpt beskåret. Den dårlige hovbehandlingen hadde vart over to år. Det ble lagt til grunn at hesten led som følge av behandlingen. Brudd på dvl. §31 jf. §2 jf. §5a første ledd nr. 2, jf. forskrift om velferd for hest §17 tredje ledd jf. dvl. §5a første ledd nr. 4.

Dom: A ble dømt til kr 10.000 i bot.

17. Lister tingrett, 19. november 2010 (TLIST-2010-148742)

A hadde hatt ca. 40 hunder i sin varetekt uten å sørge for at disse fikk mat og vann. Ekstrem mangel på orden og hygiene. Brudd på dvl. §31 jf. §5a første ledd nr. 1.

Dom: A ble dømt til kr 15.000 i bot og mistet retten til å ha ansvar for eller eie mer enn ti hunder i fem år.

18. Haugaland tingrett, 14. januar 2011 (THAUG-2010-155241)

A knivstakk en ku med ni stikk slik at den døde. Brudd på dvfl. §37 første ledd jf. annet ledd jf. §14 første ledd bokstav a, samt straffeloven og vegtrafikkloven. Bruddene på dvfl. talte tyngst ved straffeutmålingen. Formildende at tiltalte innrømmet forholdet.

Dom: A ble dømt til ubetinget fengsel i 60 dager.

19. Nedre Telemark tingrett, 20. februar 2012 (TNETE-2011-77798)

A hadde holdt et stort antall katter, på det meste 213 stykker innesperret. Kattene var preget av sykdom, innavl mv. 208 katter måtte avlives. I tillegg var A tiltalt for å ha truet offentlig tjenestemann og hindret offentlig tjenestemann i tjenesten. Uttalt at overtrødelsen av dyrevelferdsloven i seg selv kvalifiserte til fengselsstraff. Brudd på dvfl. §37 jf. §24; dvl. §31 1. og 2. punktum jf. §2, 4 og 5 litra a) punkt 2; dvfl. §37 første ledd jf. annet ledd jf. §23; dvl. §31 1. og 2. punktum jf. §2.

Dom: A ble dømt til fengsel i 60 dager, hvorav 40 ble gjort betinget. Han mistet videre retten til å ha, eie, holde eller avle katt inntil videre.

20. Gjøvik tingrett, 13. juni 2012 (TGJOV-2012-19254)

A hadde ikke sørget for at hennes katter og rotter ble tatt hånd om mens hun var bortreist. Dyrene ble funnet avmagrede og dehydrerte og måtte avlives. Grov uaktsomhet. A var tidligere dømt for flere overtredelser etter dyrevelferdsloven, blant annet et lignende forhold. Brudd på dvfl. §37 jf. §24, samt legemiddel-lovgivningen mv.

Dom: A ble dømt til ubetinget fengsel i 30 dager og mistet retten til å holde, eie, stelle, kjøpe eller selge katt, hund og gnagere i fem år.

21. Øst-Finnmark tingrett, 5. desember 2007 (TOSFI-2007-114601)

A drev med oppdrett av fisk. Fisken (torsk) hadde ikke klart å nyttiggjøre seg fôret og flere av fiskene var avmagret og hadde sykdommer. Brudd på dvl. §31 første straffalternativ jf. §5a nr. 1, jf. forskrift om drift av akvakulturanlegg §23.

Dom: Bot på kr 5.000.

Underernært hest. Foto: Mattilsynet.

Dommer fra lagmannsrettene

---

1. Borgarting lagmannsrett, 6. april 2001 (LB-2001-1947)

A hadde medvirket psykisk til tre tilfeller av mishandling av katter jf. dvl. §31 jf. §2. En katt hadde blitt dynket med brennbar væske og påtent før den hadde blitt slått med hammer. En annen katt hadde fått festet en kinaputt til halen som var blitt påtent. Ved et tredje tilfelle hadde en katt blitt slept etter en bil. Alle kattene døde av mishandlingen. Oppbevaring av ulovlige kniver virket straffeskjerpene. A var i tingretten dømt til 60 dagers fengsel, hvorav 45 ble gjort betinget.

Dom: Anken førte til redusert straff. Betinget fengsel i 60 dager.

2. Gulating lagmannsrett, 11. januar 2001 (LG-2001-2115)

A var dømt for vanskjøtsel, dels forsettlig og dels uaktsomt, av 49 sauer og lam, jf. dvl. §31 jf. §5 (før endring i kraft 01.03.2001), §31 jf. §4 og §31 jf. §2 og dvl. (etter endring i kraft 01.03.2001) §31 jf. §5a, §31 jf. §4 og §31 jf. §2. Dommen lød på kr 15.000 i bot. Ved befaring ble det funnet syv døde sauer og lam. Ytterligere ett dyr måtte avlives på stedet. Dyrene var underernært, var ikke gitt tilstrekkelig tilsyn i forbindelse med parasittangrep og hadde for liten plass å bevege seg på. Sistnevnte utgjorde de forsettlige forholdene i dommen.

Dom: Anken førte til skjerpet straff. Betinget fengsel i 36 dager, bot kr 15.000 samt fradømt retten til å eie, ha eller stelle storfe og småfe i fem år.

3. Gulating lagmannsrett, 9. januar 2003 (LG-2002-917)

A var dømt for overtredelse av dvl. §31 jf. §5 tredje ledd nr. 2 og 4 for vanskjøtsel av katter. Tiltalte hadde katter som blant annet var syke, skadde, misdannet på grunn av innavl mv. uten at disse hadde fått tilstrekkelig oppfølging eller tilsyn. Samtlige 15 katter som ble tatt i forvaring måtte avlives. A var også dømt for å ha hindret dyrevernmyndighetene i å foreta inspeksjon av hennes dyrehold og hadde ikke overholdt tidligere vedtak om å begrense katteholdet. Hun var tidligere dømt for lignende forhold.

Dom: Tingrettens dom på 21 dagers betinget fengsel ble opprettholdt, men tiltalte ble også fradømt retten til å eie, ha og stelle dyr for alltid.

4. Gulating lagmannsrett, 24. august 2004 (LG-2004-5871)

A hadde vanskjøttet sin besetning med griser, blant annet gjennom manglende tilrettelegging for grising, manglende mat og vann mv. Flere dyr døde. Frifinnelse i tingretten, men dømt i lagmannsretten jf. dvl. §31, jf. §5a, pkt. 1, 2 og 4.

Dom: A ble dømt til betinget fengsel i 45 dager, kr 7.500 i bot og mistet retten til å eie, ha, bruke, handle med eller stelle husdyr i tre år.

5. Frostating lagmannsrett, 15. september 2005 (LF-2005-53172)

A ble dømt for overtredelse av dvl. §31 jf. §32 fjerde ledd. Han hadde satt seg utover rettighetstap i tidligere dom. Han var tidligere gitt pålegg som han ikke rettet seg etter, samt ilagt forelegg og dømt for overtredelse av dyrevernloven. Fellesstraff med tidligere betinget dom.

Dom: A ble dømt til betinget fengsel i 45 dager, kr 20.000 i bot og mistet retten til å eie, ha, stelle, handle med eller slakte storfe og småfe i fem år.

6. Frostating lagmannsrett, 11. oktober 2005 (LF-2005-106316)

A var dømt for overtredelse av dvl. §31, jf. §2 og §5a etter å ikke ha gitt tilstrekkelig tilsyn til sauer som var sendt svært tidlig på beite. Fem sauer og to lam døde av avmagring.

Dom: A ble dømt til betinget fengsel i 30 dager. Anken førte til at A ble frifunnet for krav om rettighetstap.

7. Gulating lagmannsrett, 6. desember 2005 (LG-2005-105637)

A var dømt for vanskjøtsel av ungdyr/kalver, jf. dvl. §31, jf. §5a første ledd nr. 1 og dvl. §31 jf. §5a første ledd nr. 2. Han var tidligere dømt for lignende forhold. Flere dyr var underernærte. Det var ført manglende tilsyn med dyrene ved at gjødsel ikke var fjernet. Dyr i fjøset sto i gjødsel.

Dom: A ble dømt til betinget fengsel i seks måneder og mistet retten til å eie, ha, bruke, handle med og stille dyr for alltid. Anken førte til at fengselsstraffen i sin helhet ble gjort betinget på grunn av omfattende rettighetstap og fengselsstraffens lengde.

8. Gulating lagmannsrett, 25. mars 2010 (LG-2009-17790)

B ble dømt for vanskjøtsel av storfe, hester og hunder, jf. dvl. § 31 jfr. § 5a første ledd nr. 1 og dvl. § 31 jfr. § 5a første ledd nr 2. Overtredelsen besto i manglende fôr, vann og renhold. Ektefellen A ble dømt for grovt uaktsom overtredelse jf. dvl. § 31 jfr. § 5a første ledd nr. 1 og dvl. § 31 jfr. § 5a første ledd nr. 2 i samme sak. B var tidligere dømt for lignende forhold og hadde ikke rettet seg etter Mattilsynets pålegg og veiledning.

Dom: B ble dømt til betinget fengsel i 60 dager og mistet retten til å eie, ha, bruke, handle eller stille storfe i ti år. Straffen var fellesstraff med tidligere dom. A ble dømt til bot på kr 10.000. Anken førte til redusert straff og lengde på rettighetstap.

9. Frostating lagmannsrett, 5. november 2009 (LF-2009-104716)

A ble dømt for vanskjøtsel av sau, jf. §31 jf. §5a første ledd nr. 1. Flere dyr måtte avlives.

Dom: A ble dømt til betinget fengsel i 45 dager og kr 12.000 i bot. Anken førte til frifinnelse fra kravet om rettighetstap.

10. Gulating lagmannsrett, 23. april 2008 (LG-2008-24593)

Langvarig og graverende dårlig stell av storfe. Lagmannsretten fant at A manglet personlige forutsetninger for forsvarlig dyrestell. A hadde alvorlig psykisk og fysisk sykdom, men dyreholdet var kvalitativt utilstrekkelig også før sykdomsperioden. Brudd på dvl. §31 første punktum jf. §5a første ledd nr. 1 og dvl. §31 annet punktum jf. §5a første ledd nr. 2.

Dom: A ble dømt til 45 dagers betinget fengsel, kr 10.000 i bot og mistet retten til å eie, ha, bruke, handle eller stille dyr i ti år. I tingretten var A frikjent for krav om rettighetstap.

11. Eidsivating lagmannsrett, 14. februar 2008 (LE-2007-143740)

As husdyr, herunder drektige søyer, lam og kalv, var gift mangelfullt tilsyn og oppfølging ved sykdom. Flere av dyrene måtte avlives på grunn av vanskjøtselen. Overtredelse av dvl. §31 jf. 5a nr. 4; §31 jf. §5a nr. 1; og §31 jf. forskrift om velferd for småfe §31 jf. 25 bokstav d.

Dom: A ble dømt til betinget fengsel i 30 dager, bot på kr 5.000 og mistet retten til å eie, ha, bruke, handle med og stille husdyr, unntatt hund og katt, i fem år.

12. Agder lagmannsrett, 30. november 2007 (LA-2007-124069)

Vanskjøtsel av sau og høns. Dyrene fikk ikke tilstrekkelig mat og vann, deler av maten til hønene var muggbefengt og bedrevet. A var tidligere dømt for vanskjøtsel av sau og fradømt retten til å holde sau, geit og storfe i fem år (1998). Brudd på dvl. §31 første straffalternativ, jf. §2 , jf. §4 første ledd, dyrevernloven §31 første straffalternativ, jf. §5a første ledd nr 1 og dyrevernloven §31 første straffalternativ, jf. §5a første ledd nr 2.

Dom: A ble dømt til betinget fengsel i 45 dager, bot på kr 5.000 og mistet retten til å eie, ha, bruke, handle med eller stille småfe og fjærkre for alltid.

13. Frostating lagmannsrett, 19. februar 2007 (LF-2006-156696)

Ekteparet A og B foretok mangelfull fôring, tilsyn og stell av hele besetningen av sau, slik at det ved inspek-

sjon ble funnet ni døde sauer og åtte lam. Resten av besetningen på 83 sauer og 13 lam ble avlivet på grunn av avmagring. Brudd på dvl. §31 jf. §2 jf. §5 a.

Dom: A ble dømt til betinget fengsel i 30 dager, B ble dømt til betinget fengsel i 45 dager. Begge mistet retten til å eie, ha, bruke og stelle dyr i fem år.

14. Gulating lagmannsrett, 19. desember 2006 (LG-2006-107322)

Vanskjøtsel av storfe over lang tid. Dyrene hadde ved flere anledninger manglet tilstrekkelig og korrekt fôr, stell og melking. Ved befaring av dyrevernemnda ble det konstatert at av 24 dyr var 2 småkalver og 2 unglyr døde, 7 var avmagret og de øvrige var i dårlig hold. Obduksjon viste at dyrene døde av "total avmagring". Til tross for flere muligheter til å rette på forholdene ga ikke dette resultater. Brudd på dvl. §31 annet straffe-alternativ, jf. §5a første ledd nr. 1.

Dom: A ble dømt til betinget fengsel i 45 dager og mistet retten til å holde produksjonsdyr for alltid. Det hadde liten betydning for spørsmålet om rettighetstap at han allerede hadde avvirket dyreholdet.

15. Gulating lagmannsrett, 6. november 2006 (LG-2005-144689)

En far (A) hadde latt sønnen (B) starte opp svineproduksjon til tross for at han var umyndig og uerfaren. 150 griser måtte nødslaktes. Lokalene var underdimensjonerte og svært fuktige og skitne. Grisene hadde sår og skader og en sterk grad av avmagring. Brudd på dvl. §31 annet straffalternativ jf. §4 og §31 annet straffalternativ jf. §5 første ledd nr. 2 og nr. 4 (både A og B).

Dom: A ble dømt til betinget fengsel i 60 dager og kr 10.000 i bot. B ble dømt til betinget fengsel i 30 dager og kr 3.000 i bot. Begge mistet retten til å holde produksjonsdyr i fem år.

A ble i lagmannsretten dømt til betinget fengsel i 60 dager, kr 10.000 i bot og tap av rett til å holde produksjonsdyr i fem år. Saken ble anket til Høyesterett, hvor A ble frifunnet for brudd på dvl § 4 og § 5a. Se HR-2007-621A.

16. Frostating lagmannsrett, 1. juli 2011 (LF-2011-2611)

Grov vanskjøtsel av flere hunder. Flere av hundene sto innesperret i allfor små bur hvor de ikke kunne strekke hodet eller reise seg og snu seg. Hundene var mangelfullt stelt og hadde avføring i pelsen, ustelte sår og øyelidelser mv. Hundene hadde levd under forholdene i lang tid. Lang saksbehandlingstid har trukket i formildende retning. Skjerpene at A foreslo avlaving for B, men unnlot å følge dette opp etter motstand fra B. Brudd på dvl. §31, jf. §2, dvl. §31 jf. §2 og dvl. §31 jf. §5a første ledd nr. 2 og nr. 4 (for både A og B).

Dom: Ubetinget fengsel i 30 dager (A og B). Begge mistet også retten til å eie, ha, bruke, handle med og stelle hund i fem år.

17. Gulating lagmannsrett, 17. oktober 2001 (LG-2001-1004)

A hadde drevet dyrepensjonat uten tillatelse. Overtredelse av dvl. §31 jf. §16.

Dom: Bot på kr 1.500.

18. Hålogaland lagmannsrett, 12. juni 2008 (LH-2008-14389)

A hadde drevet kattehold med ca. 80 katter under uakseptable forhold. Svært uhygieniske forhold med manglende mat og vann. A hadde unnlatt å følge flere oppfordringer fra Mattilsynet om å utbedre forholdene. Dvl. §32.

Dom: A mistet retten til å eie, ha, bruke, handle eller stelle husdyr for alltid.

19. Hålogaland lagmannsrett, 3. desember 2007 (LH-2007-139530)

Vanskjøttelse av sauer slik at 10 døde av (antatt) sult, mens 14 levende sauer hadde så dårlig almenntilstand at de måtte avlives. Anke over rettighetstap på syv år. Brudd på dvl. §31 jf. §5 første ledd nr. 1.

Dom: A mistet retten til å eie, ha, bruke, handle eller stelle husdyr for fire år.

20. Borgarting lagmannsrett, 11. oktober 2007 (LB-2007-43563)

A hadde ikke sørget for tilstrekkelig pelsstell og ikke sørget for behandling av øye- og ørebetennelser hos sine hunder. Manglende oppfølging gjaldt et ikke ubetydelig antall hunder, og hadde pågått over tid. A hadde ved flere anledninger fått pålegg fra dyrevernemnda for lignende forhold uten å ha fulgt dette opp. Brudd på dvl. §2 jf. §31, jf. dvl. §5a første ledd nr. 2 og 4.

Dom: Dommen fra tingretten opprettholdt. Bot på kr 4.000. A mistet retten til å eie, ha, bruke, handle med dyr eller stelle med dyr i to år.

21. Hålogaland lagmannsrett, 12. oktober 2005 (LH-2005-56437)

A domfelt for uaktsom overtrødelse av dyrevernloven. Under transport av fem hunder døde tre som følge av overoppheting. Brudd på dvl. §31 jf. §5a første ledd.

Dom: Tingrettens dom opprettholdt. Bot på kr 15.000.

22. Hålogaland lagmannsrett, 11. april 2003 (LH-2003-48)

Mangelfullt dyrehold ble anmeldt av dyrevernemnda, men henlagt. Dyrevernemnda anmodet statsadvokaten om særskilt sak om fradømmelse av rett til å holde dyr. A fradømt rett til å holde dyr i tre år i tingretten. Dvl. §32 jf. §2.

Dom: A mistet retten til å eie, ha, handle eller stelle husdyr i to år.

23. Hålogaland lagmannsrett, 22. november 2002 (LH-2002-786)

I én og en halv måned vanskjøttet A sin besetning av storfe på tilsammen 31 dyr. Dyrene tørstet, sultet og frøs. Da forholdet ble avdekket var 15 døde, to måtte slaktes på stedet og resten ble sendt til nødslaktning. As samboer, B, hadde særlig foranledning til å følge gårdsdriften nøye, men hadde alvorlig forsømt denne plikten til å påse at dyrene fikk forsvarlig stell. Brudd på dvl. §32 jf. §2 jf. §5 tredje ledd.

Dom: A og B mistet retten til å eie, ha, bruke, handle med, slakte og stelle husdyr i henholdsvis fem og ti år.

24. Borgarting lagmannsrett, 1. november 2012 (LB-2012-170264, se TOSLO-2012-133157)

A ble i tingretten fradømt retten til dyrehold i fem år. Hun ble også dømt for å ha oppbevart to duer i håndvesken sin med liten tilgang til oksygen. Den ene døde i etterkant. Forholdet virket skjerpene på dommen som også omfattet brudd på narkotikalovgivningen. Tiltalte var dømt to ganger tidligere for brudd på dvfl/dvl. Overtrødelse av dvfl. §37 jf. §14b.

Dom: A ble dømt til ubetinget fengsel, hvor brudene på dyrevernlovgivningen virket skjerpene. Straffen ble nedsatt i lagmannsretten. A mistet all rett til dyrehold i fem år, dette ble opprettholdt i lagmannsretten.

Sauebuk med horn som er vokst inn i øyet. Foto: Mattilsynet.

Dommer fra Høyesterett

1. Høyesterett, 15. desember 2009 (HR-2009-2344-A, se LB-2008-182170)

Et slakteri utsatte slaktning av et parti lam og sauer over en helg og dyrene ble gjennom helgen gitt feil type fôr. Dette førte til at ti dyr omkom eller måtte avlives, og de øvrige dyrene ble utsatt for betydelige lidelser. Brudd på dvl. §2 jf. §5a nr. 1. Rettskraftig avgjort at det forelå uaktsom overtredelse av dyrevernloven. Spørsmål om overtredelsen var grov jf. dvl. §31 annet punktum.

Høyesterett kom til at det dreide seg om grov overtredelse av dyrevernloven, jf. §31 annet straffalternativ og at slakteriet måtte ilegges foretaksstraff etter strl. §48b. Retten la vekt på selskapets omsetning, at overtredelsen var situasjonsbestemt og at skyldgraden var alminnelig uaktsomhet.

Dom: Foretaksstraff på kr 300.000.

2. Høyesterett, 29. mars 2007 (HR-2007-621-A, se LG-2005-144689)

Far og sønn var dømt for brudd på dvl. §§4 og 5a etter vanskjøtsel av griser. Faren eide gården og ble dømt for medvirkning etter å ikke ha sørget for at sønnen hadde kyndig veiledning eller selv sørget for at dyrevern hensyn ble ivaretatt. Høyesterett frikjente faren. Grisene ble ikke ansett å ha vært i farens varetekt og selv om virksomheten foregikk på hans eiendom hadde han ikke utvidet tilsynsplikten. Plikten til å sikre dyr egnet oppholdsrom og forsvarlig tilsyn og stell er knyttet til den som eier eller har dyr i sin varetekt.

Dom: Frifinnelse for medvirkning til brudd på dvl. §§4 og 5a.

3. Høyesterett, 19. desember 2008 (HR-2008-2183-A, se TINFI-2008-12104 og LH-2008-56163)

En 58-årig mann frikjent i tingretten, men dømt i lagmannsretten for ulovlig slaktning av rein. Han hadde avlivet dyret uten at det på forhånd var gjort bevisstløst. Bot på kr 5.000. Anket til Høyesterett.

Saken gjaldt spørsmålet om slaktning utenfor slakteri av tamrein uten forutgående bedøvelse ved såkalt gieltåditt – en samisk sedvane – er beskyttet av ILO-konvensjon nr. 169 om urbefolkninger og stammefolk artikkel 8, slik at forholdet ikke kan straffes etter dyrevernloven § 31 jf. § 9 jf. straffeloven § 1 annet ledd.

Høyesterett fant enstemmig at artikkel 8 nr. 1 etter sin ordlyd regulerer forholdet mellom nasjonalstatens lover og regler og et urfolks sedvaner og sedvanerett. Høyesteretts flertall kom til at artikkel 8 nr. 2 ikke gir sedvaner og sedvanerett fortrinnsrett, men disse må avveies konkret i forhold til lovgivningen. Slaktemetoden var etter flertallets syn ikke et internt forhold hvor nr. 2 fikk anvendelse.

Ved avveiningen av sedvanen mot dyrevernloven §9, la flertallet vekt på at bruken av slaktemetoden var praktisk og økonomisk betont, og at de samme behovene kunne ivaretas ved bruk av krumkniv som er tillatt gjennom forskrift. Det var ikke tvil om at gieltåditt var i strid med dyrevernloven §9 og EU-direktivet som bestemmelsen gjennomfører, jf EØS-loven §2. Dissens 3-2.

Dom: Forelegg på kr 5.000 for brudd på dvl. §31 jf. §9.

Okse med ingrodd tjor. Foto: Mattilsynet.

05 Om Dyrevernalliansen

Dyrevernalliansen er en nasjonal organisasjon for dyreverner i Norge. Vårt mål er et samfunn uten dyremishandling.

Fokusområdene våre er dyr i pelsdyroppdrett, dyreforsøk og landbruk. Arbeidet bygger på faglige kriterier.

Dyrevernalliansen dokumenterer hvordan dyr har det, og tar initiativ til dialog med næringsliv og myndigheter.

Denne rapporten er et ledd i Dyrevernalliansens arbeid for å styrke dyrs stilling i møte med rettsvesenet.

Les mer: www.dyrevern.no

Utgitt: 08. oktober 2013

Brennerivn. 7, 0182 Oslo
(+47) 22 20 16 50
post@dyrevern.no

www.dyrevern.no
Kontonr.: 0537 34 87378
Org.nr.: 983 482 392